

«ҚОРҚЫТ АТА КІТАБЫНДАҒЫ» ЖЫРЛАРДЫ СТУДЕНТТЕРГЕ ОҚЫТУДЫҢ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Н. Серікбек* , Б.С. Сарбасов , Ж.Т. Асанов

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

*e-mail: nura_snd@mail.ru, sarbasov.bolathan@mail.ru, zhandarassanov@gmail.com

Аңдатпа. Мақалада «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды студенттерге оқыту барысында, оқу-тәрбие үдерісінде, яғни оларға білім беру, тәрбиелеу және дамытуда қолданылатын жаңа әдіс-тәсілдер қарастырылады. Оқытуда проблемалық оқыту технологиясын қолдану – бүгінгі таңда білім берудің өзекті мәселесі болып табылады. Сондықтан студенттерге Қорқыт ата жырларын оқытуда қолданылатын жаңа ақпараттық технологияларға басымдық берілді. Зерттеу материалы ретінде «Қорқыт ата кітабындағы» жырлар негізге алынды. Бұл тақырыптың өзектілігі студенттердің сабақ барысында проблемалық оқыту технологиясын пайдалана отырып, тарихи шежірелер турасында теориялық білімдерін ұштау және оны практика жүзінде жүзеге асыру жолдарымен ерекшеленеді. Тарихымызды зерттеудегі құнды шығармалардың бірі болып саналатын фольклорлық шығармалар студенттің өн бойына рухани азық болар дағдыларды үйретуге, бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыруға жол ашады. Сонымен қатар Қорқыт ата жырларын оқытуда проблемалық оқыту технологиясын қолдану студенттердің ой-өрісін кеңейтуге, оқуға деген ынтасын арттыруға, оқу үдерісіне белсене араласуына, пәнге деген қызығушылығын арттыруға мол мүмкіндік туғызады. Мақалада фольклорлық шығармаларды оқыту арқылы проблемалық оқыту технологиясын пайдаланудың қажеттілігі мен тиімділігі, ақпараттық технологияны ұтымды пайдалану мүмкіндігі кеңінен қарастырылады.

Кілт сөздер: Қорқыт ата, ақпараттық технология, ұлттық құндылық, проблемалық оқыту технологиясы, тұлға қалыптастыру, фольклорлық шығармалар.

Кіріспе

Қазіргі таңда әлемде жаһандану процесі қарқынды жүріп жатыр. Осы тұста жоғары оқу орындарында оқытудың проблемалық оқыту технологиясын пайдаланудың маңызы зор. Бұл технология білікті де білімді маман әзірлеуде таптырмас көмекші құрал болып саналады. Сондай-ақ студенттерге сабақты игертуде, дәріске ынтасын жоғарылатуда, өзіндік көзқарасын қалыптастыруда жетекші рөл атқарады. Проблемалық оқыту технологиясы студенттердің бойында білім, білік, дағдыларын қалыптастырып қана қоймай, сабақ барысында туындаған проблемалық сұрақтардың шешу жолдарын табуға да дағдыландырады.

Мақалада «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды оқыту барысында проблемалық оқыту технологиясын жоғары оқу орындарында қолданудың білім беру үдерісін жаңартудағы және білім беру жүйесін жетілдірудегі тиімділігі көрсетілген. Студенттердің бойында рухани құндылық пен ұлттық сананы қалыптастыруда жаңартылған білім беру бағдарламасының маңызы зор. Түрлі әдіс-тәсілдерді сабақ барысында пайдалану студентті өз ойын еркін жеткізуге, шығармашылық қабілетін арттыруға жол ашады.

Өз заманының ойшылы, данагөйі, жырауы әрі қобызшысы Қорқыт түркі халықтарына ортақ тарихи тұлға. Мәңгілік өмірді аңсаған Қорқыт ата саналы ғұмырында артына мәңгілік өшпес із қалдырды. Түбі бір түркі халықтарының төл мұрасы болып саналатын «Қорқыт ата кітабының» жырлары халқымыздың асыл қазынасы әрі құнды жәдігері болып саналады. Бұл кітап 12 жырдан тұрады. Олар: Дирсеханның ұлы Бұқашжан туралы жыр; Қазан Салордың ауылын жау шапқаны жайындағы жыр; Байбөрінің баласы Бәмсі-Байрақ жайындағы жыр; Қазан бектің баласы Ораз бектің тұтқын болғаны турасындағы жыр; Тоқаның баласы батыл Домрул жайлы жыр; Оғыз Қаңлының баласы Қан-Төрәлі турасындағы жыр; Оғыз Қазылықтың баласы Иекенек жайындағы жыр; Төбекөз дәуді өлтірген Бисат жайлы жыр; Бекілдің ұлы Әміран батыр жайындағы жыр; Оғыз

Ұшанның баласы Секрек жайлы жыр; Қазан-Салордың тұтқын болғаны, оны баласы Ораздың азат етуі туралы жыр; Сыртқы Оғыздардың ішкі Оғыздарға қарсы бас көтеруі мен Байрақтың қалай өлтірілгені жайындағы жыр. Біз осы жырлардың ішінде «Қазан Салордың ауылын жау шапқаны туралы жырды» оқыту технологиясына тоқталатын боламыз.

Тағы бір айта кетерлік жайт, ғылым әлемін дүр сілкіндірген жаңалық бұл кітаптың жаңа нұсқасының табылуы еді. Ол турасында профессор, доктор А.Б. Ерчиласунның ғылыми зерттеу мақаласынан дәйек келтіруге болады: «Dede Korkut Kitabı'nın yeni nüshası, Veli Muhammed Hoca tarafından 12 Aralık 2018 tarihinde Tahran'daki Hünar kitabevinden satın alınmıştır. El yazması şu anda Türkmensahra bölgesinin Günbed şehrinde yaşayan Veli Muhammed Hoca'nın hususi kütüphanesinde bulunmaktadır» [1]. Ал отандық ғалымдар осы кітапты ғылыми айналымға түсіруге өз үлестерін қосты. Бұл ғылыми жаңалық болды. 2019 жылы Қорқыт ата ғылыми зерттеу институтының басшысы, профессор Мырзатай Жолдасбеков пен осы институттың бас ғылыми қызметкері, PhD доктор Гүлім Шадиева «Қорқыт ата кітабы (Дрезден нұсқасының транскрипциясы, қазақша жаңашаланған мәтіні, сөздігін)» дайындап, жарыққа шығарды.

Филология ғылымдарының кандидаты А.Х. Бекбосынова мен Г.Ш. Қуанышбаева, А.Ж. Жақсылықтың «Қорқыт ата нақыл сөздерінің тәрбиелік мәні» атты зерттеу мақаласында Қорқыт ата мұрасындағы адам мәселесі, оның өмір сүру қағидалары мен мақсат-мұраттары және қоғам мен ұлттық болмыс хақындағы әлеуметтік тұрмыстық толғаныстарының қазіргі таңдағы өзектілігін таныту – өзекті мәселе екені баяндалады [2]. Қорқыт атаның нақыл сөздері ата салтын ұмытпау, ұлықтау керектігін, сондай-ақ адамгершілік, отбасы құндылықтары турасында айтып кеткен өсиеттері қай заманда болса да өзектілігін жоғалтпайды.

Филология ғылымдарының докторы Т. Қоңыратбай «Ә. Марғұлан және қобыз дәстүрі туралы» жазған зерттеу мақаласында фольклортану ғылымында кең өріс алған Қорқыт пен қобыз ұғымдарын Ә. Марғұланның соны пікірлерімен ұштастырады. Т. Қоңыратбай еңбегінде: «Кеңестік дәуірден бастап Қорқыт дәстүрін зерттеушілердің басым көпшілігі Ә. Марғұлан пікірлеріне табан тіреп келеді. Ғалымның ертеректе жарияланған «О носителях древней поэтической культуры казахского народа» атты мақаласынан бастап «Ежелгі жыр, аңыздар» атты жинағының едәуір бөлігін Қорқыт және қобыз дәстүріне арналған ізденістері құрайды», – дейді [3]. Қай зерттеушінің еңбегіне зер салсақ та, Қорқыт мұрасы біздің әдебиетіміз бен мәдениетімізге тың серпіліс әкелген озық туынды екендігін дәлелдеп береді. Егер осы жырларды өсіп келе жатқан жас өскін ұрпақтардың санасына сіңіретін болсақ, ұлт мұрасын ұлықтайтын, жастары жалынды, рухты, отанның, отбасының қадір-қасиетін түсінетін білімді де ізденімпаз жастардың көптеп тәрбиеленуіне жол ашар едік.

Қазақстан Республикасының білім беру мен дамытуға арналған 2020-2025 жылдардағы мемлекеттік бағдарламасында бәсекеге қабілетті маманды дайындаудың негізі жанұяда, ортада және білім саласында қолданылатын құндылықтар болып саналады. Елімізде «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру мақсатындағы тәрбиенің негізгі заңдылықтары бекітілді. Соның арқасында «Жас Сарбаз» әскери-патриоттық клубы (колледж, ЖОО) жұмыс істеп тұр [4].

Еліміздің әдебиеті мен мәдениетін цифрландыру – заман талабы. Білім беруде цифрлық технологияны пайдалану келешекте студенттердің сауатты, шебер, іскер де бәсекеге қабілетті маман болуына зор септігін тигізеді. Сондай-ақ, студенттердің білім деңгейін арттыру, оқу үдерісін тиімді әдіс-тәсілдермен ұйымдастыру, оқытушы мен студенттердің қарым-қатынасын нығайту үшін де өте маңызды.

Б.Д. Жұмақаеваның «Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» оқулығында әдіс-тәсілдердің заман талабына сай толығымен түсуін қазіргі таңда оқу пәні ретінде әдебиетті оқытудың әдістемелік жүйесі жаңа әдіс-тәсілдермен толығымен түскенін, оқыту үдерісінде тың ізденістер мен білім берудің жаңа технологиялары білім саласына үлкен бетбұрыс әкеліп

отырғанын баяндай келіп «Ендеше әдебиетті оқытудың жүйесін қалыптасқан дәстүр арнасында кеңейте қолдану, жаңа пайымдаулар мен психопедагогикалық интеграцияда жаңа технологияларға негіздеу қажеттігі айқындала түседі», – деп тұжырымдайды [5]. Ал Ж.Б. Қыдыралиева, Г.С. Балтабаева, И. Четин, Ж. Ерахметқызы «Әдебиетті оқытудың әдіснамалық негіздері» атты зерттеу мақаласында былай деп қорытынды жасаған. «... сабақ барысында индуктивтік, дедуктивтік, репродуктивтік, проблемалық, көрнекілік әдіспен оқыту тиімді болып табылады», – дейді [6]. Яғни оқытушы жаңадан жаңаны табатын жасампаз тұлға болып саналады. Себебі заманауи әдіс-тәсілдерді ұтымды пайдаланып, цифрлық технологияны сабақ барысында пайдалану студенттердің өзін-өзі тануына жол ашып қана қоймай, көшбасшылық қабілетін оятуға зор мүмкіндік береді.

Бұл зерттеу жұмысының негізгі мақсаты – «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды студенттерге оқыту барысында цифрлық технологияларды тиімді пайдалану арқылы білім беру үдерісінің сапасын арттыру, оқытушылар мен студенттердің оқу-танымдық қызметін жеңілдету және білім алушылардың өздігінен іздену, шығармашылық ойлау дағдыларын дамыту болып табылады. Сонымен қатар зерттеудің өзекті мәселесі – студенттердің бойында патриоттық сезім мен ұлттық құндылықтарға құрметті қалыптастыруда цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін тиімді қолданудың ғылыми-әдістемелік негіздерін айқындау және оның білім беру тәжірибесіндегі тиімділігін дәлелдеу.

Материалдар мен әдістер

Білім беру үрдісінде жаңа технологияларды қолдануда әдіскер ғалымдардың ғылыми зерттеу жұмыстарын негізге алдық. Соның нәтижесінде көптеген әдістемелік құралдар жарыққа шықты. Оған XX ғасырда жазылған Ә. Қоңыратпаев пен А. Көшімбаевтың «Әдебиетті оқыту методикасы», Қ. Бітібаеваның «Әдебиетті оқыту әдістемесі», XXI ғасырдың басында жарық көрген Т.Қ. Жұмажанованың «Әдебиетті оқыту әдістемесі», Б.Д. Жұмабаеваның «Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесін» айтуға болады. Бұл әдістемелік құралдар мұғалімдерге жетекші құрал ретінде көп септігін тигізеді хақ. Түптеп келгенде оқытушының өзі ізденімпаз, жаңалыққа жаны құштар жасампаз болуы шарт. Соңғы технологияларды өзі меңгерумен қатар, студенттердің меңгеруіне де септігін тигізуі тиіс. Мұғалімдердің сабақ барысында білім, білік, дағдыларын қатар ұштастыра отырып, тиімді технологияларды пайдаланып, сабақты мәнді де мағыналы өткізу арқылы студенттердің білімді де тәрбиелі болуына жол нұсқау керек.

Қазіргі таңда білім беру жүйесін бірізділікке қоюда «ЖОО-да білім беру контекстік болуы керек, яғни болашақ кәсіби қызмет контекстінде жүзеге асырылуы керек. Пішіндердің, әдістердің және құралдардың дидактикалық жүйесінің көмегімен оқушыларға керек қажетті әлеуметтік және кәсіби қасиеттерді қалыптастыру», – деп тұжырымдайды [7]. Яғни студент өзіне қажетті білімді өз бетінше меңгеруі шарт. Ал оқытушы тек бағдар беруші ретінде болуы тиіс. Себебі алған білімін тәжірибемен ұштастыру дайын нәрсені үйреткеннен әлдеқайда пайдалы болмақ. Ізденіс жолында «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды студенттерге оқытуда цифрлық білім беру ресурстарын қолдануда озық тәжірибелерге зерттеу жүргізілді. Білім беру бағдарламасы негізінде Қорқыт атаның нақыл сөздерін теориялық негізге ала отырып, тәрбиелік мәні жоғары жыр жолдарын студенттердің түп санасына сіңіру, сабақ барысында модульдік технологияны пайдалану, Қорқыт ата жырлары арқылы студенттердің танымдық, шығармашылық қабілеттерін шыңдау, жеке тұлға ретінде қалыптасуына жол нұсқау көзделеді.

Жоғары оқу орындарында Қорқыт ата жырларын оқыту бағдарламасын әзірлеу арқылы білім беру процесін жетілдіруге, болашақ жас маманның кәсіби дағдыларын қалыптастыруға, студенттің тілдік құзыреттілігін қалыптастыруға, өз ойын ашық жеткізе алатын батыл, топ ортада қысылмайтын жеке тұлға даярлауға болады. Ұлттық құндылықтарды ұлықтай отырып, теория мен практиканы ұштастыру – білім беру жүйесінің негізгі талабы.

Қазіргі таңда 6B01701 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» білім беру бағдарламасы бойынша білім бакалавры академиялық дәрежесін алу үшін студент оқу жоспарына сәйкес 4 жыл ішінде 240 академиялық кредитті меңгеруі тиіс. Студенттің жас ерекшелігін ескере отырып оқыту өте маңызды. Әдебиеттануда алған теориялық әрі әдіснамалық білімдерін іс жүзінде қолдана алуы керек. Ғылыми мәселелерді ортаға қоя білетін, жаңа әдіс-тәсілдерді контекстуализациялай алатын, сондай-ақ, филология ғылымдарын зерттеуде ақпараттық технологияларды қолдана отырып, смарт технологияларды практика жүзінде қолдана алатын маман болып шығу шарт.

Студенттерге Қорқыт ата жырларын тереңдетіп оқыту мен зерттеу де соңғы жаңа технологияларды қолдану, жүйелеу, оқу үдерісінде қолданудың маңызы ерекше. Студенттерге зерттеу жұмыстарын жүргізуге «Қорқыт ата кітабындағы» жырлардың бірі беріледі. Яғни, студенттер жырдың тарихын, жанрлық құрамын, сол замандағы халықтың наным-сенімін, сана-сезімін, жырдың көркемдігін бағамдай алуы қажет.

Халық шығармашылығының тәлім-тәрбие берудегі мүмкіндіктері көптеген жылдар бұрын көріне бастаған. Оның жарқын мысалы бағалы педагогикалық мәні бар ежелгі ұлттық мәдениетіміздің бір көрінісі Қорқыт атаның «Кітаби Қорқыт» /IX – X ғ.ғ./ атты еңбегіндегі қайталанбас ойлар болып саналады. Өсиет, нақыл сөздер түрінде жазылған «Кітаби Қорқыт» еңбегіндегі оның педагогикалық тұжырымдамасының негізгі тақырыбы – балаларды ата-бабалар дәстүріне адалдық, батырлық рухына тәрбиелеу. Қорқыт атаның жырлары жастарды өз халқын жаулардан қорғауға, керек кезде ел үшін, жер үшін от пен суға түсуге шақырады [8].

Қорқыт ата жырларын оқытудың басты мақсаты да жырдан үлгі-өнеге алып ауызбіршілікті болу, елдің амандығы, теңдігі, батырлардың басына төнген қауіп-қатерге қарамастан азаттық жолында жасаған жан қиярлық әрекеттерінен сабақ алу, оларды үлгі тұту. Осы тұста өнертану ғылымдарының кандидаты Л.Ә. Жұмабекованың пікіріне сүйенсек: «Оғыз дастанындағы Қорқыт Ата адам баласын адалдық, парасаттылық пен әдептілік принциптерін ұстануға бағыттап, замана бойы қалыптасқан өнегелі-рухани білімімізді жандандырып, батырлық рухымызды шабыттандырады», – дейді [9].

Білім беру үдерісінде жаңа инновациялық технологияны пайдалануда қандай тәсілдер пайдалану керектігіне де назар аударған жөн. Осы тұста мұғалім назарда ұстауы қажет мәселелерге тоқталатын болсақ: Өткен материалды студенттің бойына сіңіру; Тиімді әдістерді таңдай білу; Әрбір әдісті болжау арқылы сабақты жүйелеу; Студенттің әдебиетке деген құштарлығын ояту; Олардың шығармашылығына көңіл бөлу.

Жоғарыда келтірілген мәселелер студенттердің оқу сапасын жоғарылатуға жол ашады, сапалы да жоспарлы оқу үдерісін ұйымдастыруға негіз болады. Түптеп келгенде оқытушы мен студент арасында бір мақсатқа бағытталған ынтымақтастық орнауы шарт.

Нәтижелер мен талқылау

Бүгінгі таңда білім беру үдерісінде инновациялық ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, оқу мен тәрбиені ұштастыра білу заман талабы. Жоғары оқу орындарына инновациялық технологияларды енгізу – студенттердің білімін ұштап, шығармашылығын шыңдауға, заманның үдесінен шығатын білікті маман даярлауға зор септігін тигізеді. Инновациялық технология ынтымақтастық педагогикасынан, білім беру үдерісін ізгілендіру, проблемалық оқыту, тірек сигналдары арқылы, оза оқыту, деңгейлік саралау, модульдік және жобалап оқыту технологияларынан тұрады. З.Ж. Жұмахметова мен Т.Е. Ералиеваның білім беру жүйесіндегі жаңашылдықтар туралы: «Білім беру процестерін басқаруды кәсіби қалыптастырудың тиімділігін бағалау критерийлеріне инновациялық білім беру процесінің шынайылығы, жүзеге асырылғыштығы (ресурстық қамтамасыз етілу деңгейі), басқарылғыштығы, инновациялық деңгейі, гуманитарлығы, өңделгендігі және таралу мүмкіндігі жатады», – дейді [10].

Педагогикалық технологиялар туралы зерттеу жұмыстарын жүргізгенде Ш.Т. Таубаева, Ж.А. Караев, Н.А. Оразахынова, С.Б. Нұрмағамбетова және Е. Жұматаева сынды көптеген Қазақстандық ғалымдардың еңбектерін негізге алуға болады.

Оқытушы мен студент оқытуда екеуі одақтаса отырып жұмыс жүргізу оқу сапасын айтарлықтай арттыратын үдеріс. Ал білім беру үдерісін жеңілдететін оқыту технологияларының бірі – проблемалық оқыту технологиясын шетел ғалымдары XX ғасырдың өзінде назардан тыс қалдырмаған. Оған дәлел ретінде В. Оконь 1968 жылы жарыққа шығарған «Основы проблемного обучения» еңбегі мен И.Я. Лернердің 1981 жылы жарық көрген «Дидактические основы методов обучения» еңбектерін келтіруге болады. И.Я. Лернер жалпы мәселелерді шешкеннен кейін талқыланатын мәселенің нақтырақ мәселелерін зерттеуге принципті түрде мүмкін болатынын түйіндейді [11].

Проблемалық оқыту технологиясында оқытушы әр түрлі жаңа тәсілдерді пайдаланады. Осы тұста оқытушының іс-әрекеті: тапсырмалардың ең маңызды дегенін таңдау; осы оқыту технологиясының ерекшелігін бағамдау; білім беру жүйесі негізінде түрлі әдістемелік құралдар мен оқулықтар шығару; өз шеберлігі мен кәсіби көзқарасын көрсете білу.

Проблемалық оқыту технологиясының ерекшелігі:

- Студенттің сөздік қоры толығады;
- Шығармашылығы шыңдалады;
- Өз бетінше шешім қабылдауға көмектеседі;
- Іскерлік қабілеті дамиды;
- Өзіне, өз іс-әрекетіне баға бере алатын болады;
- Байқампаз болады.

Проблемалық оқытуда студенттер проблемалық жағдайды аңғаруы, проблеманы тұжырымдай отырып, өз болжауын ұсынуы, проблеманы шеше отырып, шешімін тексере білуі керек. Яғни «Қорқыт ата кітабындағы» жырларын оқытуда студент оқытушының жетекшілігімен мәселелердің шешімін табуға тырысады. «Қорқыт ата кітабындағы» жырларда батырлардың көзсіз батырлығы, елін, жерін сыртқы жаудан қорғау, баланың өзі туып өскен үйіне деген шексіз құрметі мен ата-анасына деген жанқиярлығы көп ұшырасады. Сол жырлардың ішіндегі «Қазан Салордың ауылын жау шапқаны туралы жырына» келер болсақ, жырда арамдықтан адалдық, жамандықтан жақсылық, сатқындықтан адамгершілік қасиеттері басым. «Қазан Салордың ауылын жау шапқаны туралы жырын» проблемалық оқыту технологиясын пайдаланып оқытудың бір дәрісінен нақты мысал келтірейік.

Проблемалық оқыту технологиясы бойынша сабақ құрылымына келер болсақ:

1. Проблемалық жағдаяттың, сұрақтың қойылуы.

Бұл сабақта проблемалық жағдаят тудыру студенттер жырдың көркемдік ерекшелігін ашуы үшін өте маңызды болып табылады. Ең алдымен, оқытушы студенттердің жырға деген қызығушылығын ояту мақсатында жырдың шиеленіскен жеріне дейін баяндау тәсілін қолданады. Мысалы, бұл жырда Ұлашұлы Қазан-Салор бектермен бірге аңға шығып кетеді. Ордасын ұлы Оразға тапсырып, оның қасына қырық жігіт қалдырып кетеді. Осы кезде гәуірлер жеті мың әскерімен келіп Қазан бек ауылын қоршап алады. Жары Бөрлі сұлуды қырық нөкерімен бірге олжалап әкетеді. Оған қоса, Оразды қырық жігітпен бірге тұтқындайды. Кәрі анасын да өздерімен бірге алып кетеді. Қазан бек ұйықтап жатып жаман түс көреді. Інісі Қара Көнеге түсін жорытқан соң, бірден атына мініп, жолға шықты. Ордасының дерегін жолай судан да, қасқырдан да, Қара Қойшының итінен де сұрады. Бірақ бұлардың бірде-біреуі оның сұрағына жауап бере алмады. Тек Қара Қойшыдан ғана дерегін біле алды. Басында жауға жалғыз шабуылдамақ болып жолға шыққан Қазан бек, қара қойшының қайтпас қайсарлығын көріп екеуі бірге аттанды. Осы кезде Шөкли хан Қазанды әйелі Бөрлі сұлу арқылы алқымдамақ болды. Бөрлі сұлуды тануына оның қырық нөкері жол бермеді. Амалы таусылған Шөкли хан оны енді ұлы арқылы сынамақ болды.

Осыдан кейін, оқытушы студенттерден «Оқиға әрі қарай қалай өрбіді деп ойлайсыңдар? Егер сен Ораздың орнында болсаң не істер едің?» деген сынды сұрақтар қоюға болады.

2. Студенттердің проблемалық жағдаятты ұғынуы және оның берілуі.

Жоғарыда келтірілгендей, оқытушы оқиға қалай өрбігенін студенттерден сұрайды. Сабақ барысында олардың оқуға құштарлығын күшейту жолында Қазан бек пен ұлы Ораз бейнелерін ашуда «Қазан елін жау қолынан қалай құтқармақ? Ораздың іс-әрекеті қандай болмақ? Анасы не ойлады?» деген секілді жетекші сұрақтар қоюы тиіс. Бірақ, оқытушы қарама-қайшылықты өзі көрсетуіне болмайды. Себебі, студенттер мәселенің түп төркінін өздері анықтауы маңызды. Содан кейін барып оқытушы жыр жолдарынан үзінді келтіруіне болады. Мысалы, Ораз анасына: «Ойланшы ана! Кавказ жылқысы бар жерде құлын тумас па? Қызыл бұйра нар бар жерде бота болмас па? Ақтылы қой бар жерде қозы болмас па? Өз басың сау болсын, ханым-ана! Әкем аман болсын! Сендер аман болсаңдар, мендей ұл тумас деп ойлайсың ба?», – деді [12]. Студенттер жырдан үзіндіні оқыған соң ғана нақты Қазан мен Ораз бейнесін аша алады.

Ең бастысы, осы жырда Қазанның ел-жұртын жаудан қорғау үшін, анасы мен әйелін, ұлын дұшпандарынан құтқарғанда жасаған ерлік істері баяндалады. Қазан батыр бейнесі – елдікті мұрат еткен нағыз ердің бейнесі. Ал Қазанның ұлы Ораздың анасына деген перзенттік махаббаты бұл жырдың өзегі болып саналады. Анасының алдында ажалдан да қаймықпай, басын жауларының алдында қасқая тік ұстаған. Әке мен бала бейнелері – бар қазаққа үлгі боларлық нағыз қаһармандық бейне.

3. Мәселенің шешімін іздеу.

Бұл кезеңде студенттердің жас ерекшелігін, сондай-ақ, сабаққа дайындығын ескеру арқылы тапсырманы түрліше дайындауға болады. Мысалы, бұл жырды оқыту барысында «Қазан бектің Қара Қойшыны байлап кетуі дұрыс па? Қазан бек жақындарын жау қолынан тез құтқару үшін дүлей күш иесі Қара Қойшыны бірден жан серік етіп қасына ертіп алса болмас па еді?» деген секілді түрлі проблемалық сұрақтар қойып, студенттерден жауап алуға болады. Бұл жырда қойылатын проблемалық сұрақтар нақтылы тарихи оқиғалар мен адами құндылықтардың диалектикалық байланысында көрініс табады.

Ең алдымен, оқытушы студенттерді «Қаламсап» әдісі арқылы төрт топқа бөліп алады. Яғни, студенттердің қаламсаптарын оқытушы жинап алады да, теңдей етіп, санына қарай төртке бөледі. Әрбір топ студенттері өз қаламсаптарын тану арқылы қай топқа баратынын топшылайды. Сабақты әрі қарай «Идеялар себеті» тәсілімен жалғастыруға болады. Мұнда тақтаға себеттің суреті ілінеді. Себетке жырдың мазмұны жапсырылады. Оқытушы студенттерге дауыс ырғағын келтіре отырып, мәтінді мәнерлеп оқып береді.

Қазан бектің Қара Қойшыны тастап кетуіне себеп құрғақ намыс еді. Дәу ағаштың түбіне Қара Қойшыны байлап кетсе де, ол жұлқынып жүріп ағашты түбірімен қопарып жұлып алады. Бұл арада тағы сұрақ туындайды: «Ал, сендер Қара Қойшының орнында болсаңдар не істер едіңдер? Қазан бектің орнында болсаңдар Қара Қойшыны ертіп алар ма едіңдер?» – деген сұраққа студенттер өз идеяларын топ болып ақылдаса отырып, топтық түрде ортаға салады. Бұл тәсілден студенттердің алатыны, топпен жұмыс істей алу, өзгелердің пікіріне құрметпен қарай отырып, өз ойларын еркін ортаға салу.

4. Тиімді шешу жолын таңдау.

Студенттер топпен өз ойларын ортаға салып болған соң, оқытушы жыр жолдарына назар аударып, Қазан бек пен Қара Қойшының іс-әрекетін бағамдауға тапсырма береді. Қара Қойшы Қазанбекті бәрібір қуып жетіп алады. Қазан бек одан бұл ағашты не істейтінін сұрағанда оған: «Ей, бейбақ әкем, Қазан-ай. Бұл теректің қасиеті зор. Сенің жауды жеңетінің хак, сол күндері сенің қарның ашады. Сонда мен осы ағашты отқа жағып, саған тамақ істеп беремін», – дейді [12]. Бұл үзінді Қара Қойшының адал да ақкөңіл бейнесін ашу үшін алынған. Бұл жай ғана үзінді емес, «өзін ертуді ар санаған адамға неге осынша сенім артады?» деген сезім жетегіне жетелейтін баяндау. Қазан бектің Қара Қойшыны ертуден намыстануының өзі студенттерде проблемалық эмоция туғызары анық. Қазан бекті «Ұлашұлы Төлекұстың баласы, кем-кетіктің панасы, тайпалар мен рулардың арыстаны, қара халықтың жолбарысы, қоңыр аттың иесі, Ораз ханның әкесі, Баяндүр ханның күйеуі, барлық оғыз елінің бақыты, оғыз батырларының ағасы» сынды жырдың көркемдік өрнегін ашатын суреттеулерді қолданып, студенттерге тапсырмалар беріледі.

5. Жаңа білімді қолдану және рефлексия.

Оқытуда проблемалық оқыту технологиясын кейіпкер бейнесін ашуда да қолданады. Мысалы, жырдағы Шөкли патшаның бейнесін талдау барысында, студенттердің Шөкли образына тоқталуда неге назар аудару керектігін баса айтады. Оларды интерактивті тақтада жазып көрсетеді.

1) Шөкли патшаның сөзі: «Алты жүз адам барып қақпаны ойрандап, қойларды айдап шықсын».

2) Шөкли патшаның сөзі: «Уа, бектерім, Қазанды қинап, қорлау үшін оған қандай зұлымдық жасасақ болады?»

3) Шөкли патшаның сөзі: «Осында Бөрлі сұлуды алып келіңдер, тойға қызмет көрсетіп, кесе ұсынатын болсын».

4) Шөкли патшаның сөзі: «Кәрі анаңды Жайханның баласына беріп, содан ұл туса оны біз сенің аманатың етеміз».

Шөкли патшаның интерактивті тақтада келтірілген сөздеріне қарай отырып, патшаның қандай пиғылды жан екенін аңғаруға болады. Студенттер бұл сөйлемдердің түп төркініне зер сала отырып, патшаның ниетін, ойын, жаман қасиеттерін бағамдайды. Шөкли патшаның образын проблемалық әдісті пайдаланып ашу, студенттердің байқампаздығын арттыруға, жаңалық ашуларына, өзіндік көзқарастарын қалыптастыруға ықпал жасайды. Ал бұл жерде оқытушы тек бағыт-бағдар беруші ролінде болады.

Шөкли патшаның зұлымдығына қалай төтеп беру керектігін студенттер топ болып талқылайды. Проблемалық жағдаятты ескере отырып, шешімін топ болып шығарады. Студенттер басқа топпен салыстырғанда ең дұрыс шешімді таңдауға тырысады. Сондай-ақ, студенттер өз шешімдерінің дұрыс екендігіне тағы бір мәрте көз жеткізулері керек.

6. Тексеру, білімді бақылау.

Сабақ соңында студенттердің алған білімін тексеру барысында «Активатор» әдісін қолдануға болады. Ең алдымен студенттерге ақ парақ ұсынылады. Оған студенттерге есінде қалған үш мәліметті жазуы, одан кейін маңызды санайтын екі мәліметті жазулары керек. Ең соңында тәжірибеде қолдануға болатын бір мәліметті жазады. Жалпы алғанда, студенттердің білімін бақылау – сабақтың басынан аяғына дейін жүретін үдеріс болғандықтан, сабақты қорытындылау барысында бұл әдісті қолдану, сабақтың есте қалуымен қатар, оның мәні мен мазмұнын жоғалтпай өмірде қолдануларына да зор септігін тигізеді.

«Қорқыт ата кітабы» оғыз дәуіріндегі әдебиеттің шамшырағы іспетті. Бұл кітаптағы жырларды студенттерге оқыту арқылы сол замандағы батырлардың елін-жерін қорғауда аянып қалмайтын, алған бетінен қайтпайтын ержүрек, теңдессіз қаһарман екендігін аңғартуға болады.

А.Ж. Жалмұрзина мен Ж.С. Мажитованың пайымдауынша, жастарды отансүйгіштік сезіміне тәрбиелеу қазіргі таңда әлі де болса маңыздылығын жоғалтпаған. Бұл мақалада рухани құндылықтың фольклор жанрында терең орныққанын атап өтеді. Зерттеушілердің пікірінше, фольклор ұлттық болмыстың ғана көрінісі емес, сонымен бірге адамгершілік идеяларын жеткізетін маңызды құрал қызметін атқарады. Авторлар фольклордың тәрбиелік мүмкіндіктері арқылы патриоттық ұстанымды қалыптастыруды мемлекеттік деңгейдегі өзекті міндеттердің бірі ретінде бағалайды [13]. Демек бұл жыр – студенттерді отан үшін отқа түсуден де тайынбайтын тұлға қалыптастыруда өміршендігін жоғалтпайтын жыр. Сол үшін, оқытушы «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды оқытуда инновациялық технологияларды пайдалануға дағдылануы шарт. Проблемалық оқыту технологиясының өзі бір сөзбен айтқанда проблемалық жағдаятты ортаға қоя отырып, студенттер топпен жұмыс істеу арқылы, оң шешім шығаруға дағдылануларына, өзіндік көзқарастарының қалыптасуына жол ашады. Білім беру үдерісінде проблемалық әдісті пайдалана отырып сабақ өткізудің берері мол. Осы бағыттағы пікірді С. Жұмкинада қолдайды. Оның ойынша халық прозасына тек ғылыми талдау объектісі ретінде емес, мәдени түсінікті тереңдететін әрі жеке тұлғаның өзіндік болмысын қалыптастыруға ықпал ететін құрал ретінде қарау маңызды [14].

Оқытушы студенттерге «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды оқытуда білім алуына зор септігін тигізетін әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалана білуі шарт. Сол арқылы студенттердің білімге деген құштарлығын ашып, сабаққа ынталандыру, алған білімдерін өмірлік тәжірибемен ұштастыру, өзіндік көзқарастарын қалыптастыру көзделеді. Осыдан кейін ғана сабақтың мақсатына толық жетуге болады. Л.М. Адилбекова мен Н.Е. Мубарак «Проблемалық оқыту әдісі – студенттердің әдебиет сабағында шығармашылық қабілетін дамыту құралы» атты зерттеу мақаласында ұстаздарға арналған білім беру үдерісіндегі лекциялар мен дәстүрлі парадигмалардан гөрі, әдебиетті проблемалық оқыту білім алушыларды қызықтыратынын, оқу үдерісінде олар негізгі және проблеманы өздері зерттеуге және нақтылауға көзделетінін дәйектей отырып «Әдебиеттегі проблемалық оқыту студенттердің әдеби құбылыстарға белсенді қатынасына негізделеді», – дейді [15]. Бұл пікірден-ақ әдебиетте проблемалық оқытудың тиімділігі мен өзектілігінің қажеттілігінің қаншалықты маңызды екенін аңғаруға болады.

Соңғы жылдары қазақ фольклорын оқытудың заманауи әдістері халықаралық деңгейде де зерттеле бастады. Зерттеулерде фольклорлық материалдардың білім алушылардың ұлттық құндылықтарды меңгеруіне, мәдени-танымдық құзыреттілігін дамытуға және оқу мотивациясын арттыруға оң ықпал ететіні дәлелденген. Сонымен қатар, цифрлық оқыту технологияларын пайдалану фольклорды меңгерудің тиімділігін арттыратынын көрсетілген. Оған дәлел Рахметова Базар, Қалиев Айбек, Дүйсенбекова Айсауле, Қолдасбаева Зина, Ғалымжанова Зәуренің «Фольклорды конструктивистік және компьютерлік оқыту әдістері арқылы оқытудың әсері» атты еңбегінде білім беру саласында компьютерді пайдаланудың ең маңызды жолдары – оны презентация құралы, жаттығу және қайталау құралы, жеке оқытушы және имитациялық іс-әрекеттерге арналған көрсетілім ретінде қолдану. Компьютердің көмегімен сабақтар практикалық немесе анимациялық түрде өткізілгенде, оқушы үшін сабақ тартымды әрі қызық болады, бұл өз кезегінде оқушының сабаққа деген ынтасы мен қызығушылығын арттыратындығы келтірілген [16].

Қорытынды

Бүгінгі таңда «Қорқыт ата кітабындағы» жырларды жаңа инновациялық технологияларды пайдаланып оқыту арқылы, білімі биік, өресі жоғары, көзі ашық, көкірегі ояу тұлға қалыптастырып қана қоймай, студенттерді Отан алдындағы жауапкершілігін сезіне алатын, отбасы құндылықтарын жоғары бағалайтын дара тұлға етіп тәрбиелеуге әбден болады. Ұлттық құндылықтарымызды ұлықтауда «Қорқыт ата кітабындағы» жырлардың маңызы зор. Мақалада проблемалық оқыту технологиясын пайдалана отырып, сабақта тиімді әдіс-тәсілдерді ұтымды пайдалану керектігін айқындадық. Білім беру жүйесіне еніп жатқан өзгерістер мен толықтырулардың саналы ұрпақ тәрбиелеуде, студенттерге сапалы білім беруде тигізер пайдасы ұшан теңіз. Ұшқан құстай дамыған заман ағымына ілесуде рухани құндылықтарды естен шығармау керектігіне тағы бір мәрте көз жеткіздік.

Авторлардың үлесі:

Серікбек Н. – зерттеуді басқарды, әдістемені әзірледі және мақаланы ғылыми өңдеді.

Сарбасов Б.С. – зерттеу жүргізді, нәтижелерді талдады, мақаланы жазуға және редакциялауға қатысты.

Асанов Ж.Т. – деректерді жинау және өңдеумен айналысты, нәтижелерді рәсімдеуге қатысты.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1 Ercilasun A.B. Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası ve Üzerindeki Yayınlar // Milly Folklor. – Türkiye, 2019. – № 16(123). – P. 5–22. URL: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/818600>

2 Бекбосынова А.Х., Қуанышбаева Г.Ш., Жақсылық А.Ж. Қорқыт ата нақыл сөздерінің тәрбиелік мәні: теориялық және сараптамалық-шолу зерттеулер // ҚМПИ жаршысы. – 2022. – № 3(67). – Б. 18–23. URL: <https://press.ksu.edu.kz/files/vestnik/vestnik-kgpi-2022-3.pdf>

3 Қоңыратбай Т.Ә. Марғұлан және қобыз дәстүрі туралы: герменевтикалық пайым // Túrkológia. – Түркістан, 2023. – № 1(113). – Б. 39–52. DOI: [https://doi.org/10.53680/2710-1108-2023-1\(113\)-39-52](https://doi.org/10.53680/2710-1108-2023-1(113)-39-52)

4 «ҚР білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» [Электронды ресурс]. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> (жүгіну күні: 18.06.2024).

5 Жұмақаева Б.Д. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі: оқулық. – Алматы: Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті, 2015. – 242 б.

6 Кдыралиева Ж.Б., Балтабаева Г.С., Четин И., Ерахметқызы Ж. Әдебиетті оқытудың әдіснамалық негіздері: әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулер // Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің хабаршысы. – 2022. – Б. 120–129. DOI: <https://doi.org/10.32014/2022.2518-1467.395>

7 Антюхов А.В., Ретивых М.В., Фомин Н.В. Современные образовательные технологии в вузе: учебное пособие для магистров и аспирантов. – Москва: Педагогическое общество России, 2013. – 320 с.

8 Қосымова Г., Исаханова Қ. «Бабалар сөзіндегі» педагогикалық идеялар (ойлар) // Абай атындағы ҚазҰПУ-дың хабаршысы. Филология сериясы. – Алматы, 2020. – № 2(72). – Б. 101–105. URL: <https://rmebrk.kz/journals/6401/48447.pdf>

9 Жұмабекова Л.Ә. Қорқыт ата мұрасы және оның заманауи мәселелері // «Коллоквиум». Алматы Менеджмент Университеті. – Алматы, 2022. – Б. 74–83.

10 Жұмахметова З.Ж., Ералиева Т.Е. Білім беру жүйесінде жаңа трендтер мен технологияларды пайдаланудың ғылымдағы мәні мен маңызы // Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities. – Түркия, 2018. – № 5. – Б. 17–25. URL: <https://euroasiajournal.com/index.php/eurssh/article/view/169/168>

11 Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения: монография. – Москва: Педагогика, 1981. – 186 с.

12 Қорқыт ата кітабы / орыс тілінен аударғандар: Қоңыратбаев Ә., Байділдаев М. – Алматы: Жазушы, 1986. – 128 б.

13 Zhalmurzina A.Zh., Mazhitova Zh.S. Historical roots of state and national patriotism in Kazakh folklore of the XIX century // Vestnik. Series History. Social and Political Sciences. – 2021. – № 1(68). – P. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-5461.04>

14 Жұмкина С. Қазақ фольклорын оқытудағы интегративтік әдіс: оқу құралы. – Алматы: Білім, 2015.

15 Адилбекова Л.М., Мубарак Н.Е. Проблемалық оқыту әдісі – студенттердің әдебиет сабағында шығармашылық қабілетін дамыту құралы // Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің хабаршысы. – 2024. – № 3(74). – Б. 379–392. DOI: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.74.3.023>

16 Rakhmetova B., Kaliyev A., Duisebekova A., Koldasbaeva Z., Galymzhanova Z. Effects of Folklore Teaching with Constructivist and Computer-Assisted Teaching Method // International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology. – 2023. – Vol. 11. – № 4. – P. 1039–1054. DOI: <https://doi.org/10.46328/ijemst.3523>

REFERENCES:

1 Ercilasun A.B. (2019). Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası ve Üzerindeki Yayınlar. Milly Folklor, no. 16(123), pp. 5–22. Available at: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/818600>

2 Bekbosynova A.H., Quanyshbaeva G.Sh., Jaqsylыq A.J. (2022). Qorqyt ata naqyl sözderiniñ tärbielik мәні: teorialyq және saraptamalyq-şolu zertteuler [Educational significance of Korkyt Ata's aphorisms: Theoretical and review study]. QMPI jarşysy, no. 3(67), pp. 18–23. Available at: <https://press.ksu.edu.kz/files/vestnik/vestnik-kgpi-2022-3.pdf> (in Kazakh)

3 Qoñyratbai T.Ä. (2023). Margūlan және qobyz дәстүрі туралы: germeneytikalyq paıym [Margulan and the kobyz tradition: A hermeneutic interpretation]. Türkologia, no. 1(113), pp. 39–52. DOI: [https://doi.org/10.53680/2710-1108-2023-1\(113\)-39-52](https://doi.org/10.53680/2710-1108-2023-1(113)-39-52) (in Kazakh)

4 «QR bilim berudi және ғылымды damytudyñ 2020–2025 jyldarğa arналған мемлекеттік бағдарламасы» [State Program for the Development of Education and Science of the Republic of Kazakhstan for 2020–2025]. Available at: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> (accessed: 18.06.2024). (in Kazakh)

5 Jumaqaeва B.D. (2015). Qazaq әдебиетін oqytu әдіstemesi [Methods of teaching Kazakh literature]. Almaty: Qazaq memlekettik qyzdar pedagogikalyq universiteti, 242 p. (in Kazakh)

6 Qdyralieva J.B., Baltabaeva G.S., Çetin İ., Erahmetqyzy J. (2022). Ädebietti oqytudyñ ädisnamalyq negizderi: әleumettik ғылымдар саласындағы зерттеулер [Modern educational technologies at the university: a textbook for undergraduates and postgraduates]. Abai atyndaғы Qazaq ұлттық pedagogikalyq universitetiniñ habarşysy, pp. 120–129. DOI: <https://doi.org/10.32014/2022.2518-1467.395> (in Kazakh)

7 Antyukhov A.V., Retivikh M.V., Fomin N.V. (2013). Sovremennye obrazovatelnye tehnologii v vuze: uchebnoe posobie dlä magistrov i aspirantov [Modern educational technologies in higher education]. Moscow: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii, 320 p. (in Russian)

8 Qosymova G., Isahanova Q. (2020). «Babalar sözindegi» pedagogikalyq ideialar (oilar) [Pedagogical ideas in “Words of the Ancestors”]. Abai atyndaғы QazÜPU-dyñ habarşysy. Filologia seriasy, no. 2(72), pp. 101–105. Available at: <https://rmebrk.kz/journals/6401/48447.pdf> (in Kazakh)

9 Jumabekova L.Ä. (2022). Qorqyt ata mұrasy және onyñ zamanaui мәseleleri [The legacy of Korkyt Ata and its contemporary issues]. Kollokvium. Almaty Management University, pp. 74–83. (in Kazakh)

10 Jumahmetova Z.J., Eralieva T.E. (2018). Bilim beru jüiesinde jaña trendter men tehnologialardy paidalanudyñ ғылымдағы мәні мен маңызы [The significance of using new trends and technologies in education for science]. Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities, no. 5, pp. 17–25. Available at: <https://euroasiajournal.com/index.php/eurssh/article/view/169/168> (in Kazakh)

11 Lerner I.Ya. (1981). Didakticheskie osnovy metodov obucheniya: monografiya [Didactic foundations of teaching methods]. Moscow: Pedagogika, 186 p. (in Russian)

12 Qorqyt ata kitabı [The Book of Korkyt Ata]. Translated from Russian by Qoñyratbaev Ä., Baidıldaev M. Almaty: Jazuşy, 1986. 128 p. (in Kazakh)

13 Zhalmurzina A.Zh., Mazhitova Zh.S. (2021). Historical roots of state and national patriotism in Kazakh folklore of the XIX century. Vestnik. Series History. Social and Political Sciences, no. 1(68), pp. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-5461.04>

14 Jumkina S. (2015). Qazaq fölklorın oqytudağy integrativtik ädis [Integrative method in teaching Kazakh folklore]. Almaty: Bılım. (in Kazakh)

15 Adilbekova L.M., Mubarak N.E. (2024). Problemalyq oqytu ädisi – studentterdiñ ädebiyat sabağynda şyğarmaşylyq qabiletin damytu qūraly [Problem-based learning as a means of developing students' creative abilities in literature classes]. Abylai Khan atyndağy Qazaq halyqaralyq qatynastar jäne älem tilderi universitetiniñ habarşysy, no. 3(74), pp. 379–392. DOI: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.74.3.023> (in Kazakh)

16 Rakhmetova B., Kaliyev A., Duisebekova A., Koldasbaeva Z., Galymzhanova Z. (2023). Effects of Folklore Teaching with Constructivist and Computer-Assisted Teaching Method. International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology, vol. 11, no. 4, pp. 1039–1054. DOI: <https://doi.org/10.46328/ijemst.3523>

ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ СТИХОВ ИЗ «КНИГИ КОРКЫТ АТА» СТУДЕНТАМ

Серикбек Н., Сарбасов Б.С., Асанов Ж.Т.*

*Казахский национальный университет имени Аль-Фараби,
Республика Казахстан, г. Алматы*

*e-mail: nura_snd@mail.ru, sarbasov.bolathan@mail.ru, zhandarassanov@gmail.com

Аннотация. В статье рассматриваются новые методы и подходы, используемые в обучении учащихся стихотворениям из «Книги Коркыт-Ата» в рамках образовательного процесса, то есть в их воспитании, развитии и совершенствовании. Использование технологий проблемно-ориентированного обучения в преподавании является актуальной проблемой в современном образовании. Поэтому приоритет был отдан новым информационным технологиям, используемым при обучении студентов стихам Коркыт-Аты. В качестве основы для исследовательского материала были использованы стихи из «Книги Коркыт-Аты». Актуальность данной темы обусловлена тем, что студенты в ходе урока, используя технологию проблемного обучения, оттачивают теоретические знания в курсе исторических летописей и реализуют их на практике. Фольклорные произведения, являющиеся одним из ценных произведений в изучении нашей истории, позволяют обучать студентов духовным навыкам питания, формировать конкурентоспособную личность. Кроме того, применение технологии проблемного обучения в обучении песням Коркыт-ата дает широкие возможности для расширения кругозора студентов, повышения мотивации к обучению, активного участия в учебном процессе, повышения интереса к предмету. В статье широко рассматриваются необходимость и эффективность использования технологии проблемного обучения через преподавание фольклорных произведений, возможность рационального использования информационных технологий.

Ключевые слова: Дедушка Коркыт, информационные технологии, семейные ценности, инновационные технологии, формирование личности, фольклорные произведения.

TECHNOLOGIES OF TEACHING POEMS FROM "KORKYT ATA BOOK" TO STUDENTS

N. Serikbek, B. Sarbasov, Zh. Asanov*

Al-Farabi Kazakh National University, Republic of Kazakhstan, Almaty

*e-mail: nura_snd@mail.ru, sarbasov.bolathan@mail.ru, zhandarassanov@gmail.com

Abstract. The article considers new methods and approaches used in teaching poems from the "Book of Korkyt Ata" to students, in the educational process, that is, in their education, upbringing and development. The use of problem-based learning technology in teaching is a relevant issue in education today. Therefore, priority was given to new information technologies used in teaching Korkyt Ata's poems to students. The poems in the "Book of Korkyt Ata" were used as the basis for the research material. The relevance of this topic is due to the fact that students use

the technology of problem-based learning in the course of classes to sharpen their theoretical knowledge about historical chronicles and implement it in practice. Folklore works, which are considered one of the most valuable works in the study of our history, will serve as spiritual food for the student, will allow him to teach skills and form a competitive personality. At the same time, the use of problem-based learning technologies in teaching korkyt Ata songs creates a great opportunity for students to broaden their horizons, increase their motivation to learn, actively participate in the educational process, and increase their interest in the subject. The article discusses the need and effectiveness of the use of problem-based learning technology by teaching folklore works, the possibility of rational use of Information Technology.

Keywords: Grandfather Korkyt, information technology, family value, innovative technologies, personality formation, folklore works.

Сведения об авторах:

Серикбек Нургузар* – докторант, Казахского национального университета имени Аль-Фараби (Казахстан, г. Алматы, e-mail: nura_snd@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8949-6265>).

Сарбасов Болатхан Сергазиевич – кандидат филологических наук, профессор, Казахский национальный университет имени Аль-Фараби (Казахстан, г. Алматы, e-mail: sarbasov.bolathan@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5635-7269>).

Асанов Жандар Турарович – магистр, Казахский национальный университет имени Аль-Фараби (Казахстан, г. Алматы, e-mail: zhandarassanov@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3072-3252>).

Авторлар туралы мәліметтер:

Серікбек Нұрғұзар* – докторант, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (Қазақстан, Алматы қ., e-mail: nura_snd@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8949-6265>).

Сарбасов Болатхан Серғазыұлы – филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (Қазақстан, Алматы қ., e-mail: sarbasov.bolathan@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5635-7269>).

Асанов Жандар Турарович – магистр, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (Қазақстан, Алматы қ., e-mail: zhandarassanov@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3072-3252>).

Information about authors:

Serikbek Nurguzar* – Doctoral Student, National University named after Al-Farabi (Kazakhstan, Almaty, e-mail: nura_snd@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8949-6265>).

Sarbasov Bolatkhan – Candidate of Philological Sciences, Professor, Kazakh National University named after Al-Farabi (Kazakhstan, Almaty, e-mail: sarbasov.bolathan@mail.ru, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5635-7269>).

Asanov Zhandar – Master, National University named after Al-Farabi (Kazakhstan, Almaty, e-mail: zhandarassanov@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3072-3252>).